



Stockholms  
stad

# **Delaktighet och självbestämmande – granskning av insatsen stödboende inom socialpsykiatri**

Långskeppets, Säteritakets, Havskattens och  
Hammarby sjöstads stödboende

**Funktionshinderinspektörer 2019**

[stockholm.se](http://stockholm.se)

**Delaktighet och självbestämmande – granskning av insatsen  
stödboende inom socialpsykiatri**

Långskeppets, Säteritakets, Havskattens och Hammarby sjöstads  
stödboende

Funktionshinderinspektörer 2019

**Dnr:** 3.4.2-227/2019

**Utgivningsdatum:** December 2019

**Utgivare:** Socialförvaltningen Avdelningen för stadsövergripande  
sociala frågor

**Kontaktperson:** Lotta Hedstad och Carina Gillgren

## Sammanfattning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Granskningar genomförs utifrån en granskningsmodell baserad på kvalitetsområden framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting.

Aktuell granskning avser insatsen stödboende enligt socialtjänstlagen inom socialpsykiatri. Granskningen omfattar fyra stödboenden inom lagen om valfrihet (LOV) inom socialpsykiatri, Långskeppets socialpsykiatriska boende i Bromma stadsdelsförvaltning, Säteritaket stödboende i Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning, Havskattens stödboende i Älvsjö stadsdelsförvaltning och Hammarby sjöstads stödboende i Södermalms stadsdelsförvaltning. Totalt har 31 personakter granskats i stadens utförardokumentationssystem Parasol, 11 kvinnor och 20 män vilket motsvarar 35 procent kvinnor och 65 procent män.

I majoriteten av de granskade ärendena finns löpande journalföring i form av daganteckningar. Kvaliteten på daganteckningarna varierar och det förekommer ärenden där daganteckningarna är få och kortfattade under det senaste året. Det finns aktuella genomförandeplaner i nära samtliga granskade ärenden. Dock överensstämmer endast sex av genomförandeplanerna med beställningen. Majoriteten av genomförandeplanerna vid Långskeppet följer beställningarna vilket visar att de följer stadens anvisningar. För att kunna följa Socialstyrelsens föreskrifter om dokumentation i socialtjänsten behöver tillgången till datorer för personalen säkerställas. Tillgången till dator påverkar hur och när dokumentation i individärendena kan göras. Varje verksamhet behöver se över att tillgång till dator motsvarar personalens behov.

Tillgången till personal varierar och vid Havskatten, Säteritaket samt Långskeppet finns personal tillgänglig veckans alla dagar. Tillgången till personal gör att stöd ges utanför kontorstid för de personer som har behov av det och önskar det. Vid Hammarby sjöstads stödboende ges stöd under kontorstid måndag till fredag vilket är lägre bemanning än vad som anges i stadens uppdragsbeskrivning för insatsen.

Granskningen bekräftar att målgruppen som bor i stödboende varierar stort både gällande spridning i ålder och i stödbehov. Personalgrupperna har lyft utmaningen i att både arbeta mot ökad självständighet för personer där planeringen är ett framtida eget boende och att arbeta med äldre personer med större omvårdnadsbehov.

För en person som ska flytta till stödboende är planeringen viktig. Det behöver säkerställas att den enskilde har ekonomiska medel för att kunna göra möbelinköp och köpa mat i samband med inflytt. Granskningen har visat flera exempel på att planeringen brustit för personer som ska flytta in. Ett för snabbt förfarande i förmedlingen av lägenheter riskerar att skapa sämre förutsättningar för den enskilde att få en bra start i sitt nya boende. Granskningen har visat att Hammarby sjöstad och Säteritaket har en rutin med uppstartsmöten i samband med inflytt. Ett ytterligare gott exempel är de uppföljningsmöten som Hammarby sjöstad har cirka en månad efter inflytt. Det är en bra avstämning och en möjlighet att kunna åtgärda om det är något som inte fungerar för den enskilde.

Granskningen har visat flera goda exempel på samarbete med anhöriga och särskilt kan Havskatten och Hammarby sjöstad lyftas fram. En skriftlig rutin för samarbete med anhöriga samt rutin för att uppmärksamma anhörigas behov av stöd för egen del ska finnas i alla verksamheter.

Få personer i granskningen deltar i biståndsbedömd sysselsättning eller besöker öppen träfflokal. Att motivera och ge stöd till personer att delta i sysselsättning är extra viktigt när det finns en planering för ett mer självständigt boende.

Verksamheternas uppfattning och erfarenheter av samverkan med sjukvården varierar då de har kontakt med flera olika vårdgivare. Granskningen visar att det förekommer att kontakter tas med sjukvården även när det inte står helt klart att den enskilde godkänt det. Den enskilde måste vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas.

Uppdragsbeskrivningen för stödboende har syftat till att säkerställa en likvärdighet i stöd och innehåll i insatsen. Granskningen visar att följsamheten gentemot uppdragsbeskrivningen varierar. Det måste vara en enhetlighet i vad insatsens stödboende innehåller. Det ska inte förekomma stora skillnader i när och hur mycket stöd som ges.

# Innehåll

<b>Sammanfattning</b> .....	<b>3</b>
<b>Innehåll</b> .....	<b>5</b>
<b>Inledning</b> .....	<b>6</b>
<b>Granskningsmetod</b> .....	<b>6</b>
Kvalitetsparagrafer i lagstiftningen .....	6
Kvalitetsområden.....	7
Granskningsmodell.....	8
Målgrupp, urval och avgränsning .....	8
<b>Utgångspunkter</b> .....	<b>9</b>
Agenda 2030 .....	9
Tillgänglighet och delaktighet.....	9
Funktionsnedsättning .....	9
Socialpsykiatri .....	10
Insatsen stödboende .....	10
<b>Granskningsresultat</b> .....	<b>13</b>
Långskeppets socialpsykiatriska boende.....	13
Säteritakets stödboende .....	19
Havskattens stödboende.....	25
Hammarby sjöstads stödboende.....	30
<b>Analys</b> .....	<b>36</b>
Självbestämmande och integritet .....	36
Trygghet och säkerhet .....	38
Helhetssyn och samordning.....	40
Tillgänglighet .....	40
Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet.....	41
<b>Tabellbilaga</b> .....	<b>43</b>

## Inledning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har uppgiften att utifrån kommunstyrelsens instruktioner granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).<sup>1</sup> Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en framtagen granskningsmodell baserad på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting (SKL).<sup>2</sup> Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. För att ta del av olika målgruppers angelägna frågor hålls kontinuerlig kontakt med brukarorganisationer. I samband med aktgranskning görs en genomgång av de interna processerna genom att ta del av rutiner och policydokument. Bevakning av likställigheten över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnrättsperspektivet ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

Resultat av genomförd granskning återförs till medarbetare och chefer i dialogform innan granskningsrapport fastställs av socialnämnden. Därefter vidarebefordras rapporten till berörda stadsdelsnämnder. En årsrapport avges till socialnämnden samt kommunstyrelsen och dess råd för funktionshinderfrågor.

## Granskningsmetod

### Kvalitetsparagrafer i lagstiftningen

Socialstyrelsen definierar kvalitet i SOSFS 2011:9. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.<sup>3</sup>

I kvalitetsparagrafen i 3 kap 3 § SoL framgår:

---

<sup>1</sup> Instruktion funktionshinderinspektörer, KF/KS 2007:8.

<sup>2</sup> <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgisocialtjansten>

<sup>3</sup> *SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete*, Socialstyrelsen 2011.

*”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.”*

## **Kvalitetsområden**

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. God kvalitet inom socialtjänsten kräver en samsyn och för att uppnå det är definitioner nödvändiga. Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting har under 2010 arbetat fram definitioner på sex kvalitetsområden:

- **Trygghet och säkerhet**  
Trygghet och säkerhet innebär att stöd och insatser utförs enligt gällande regelverk. De är förutsägbara och det finns möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete.
- **Självbestämmande och integritet**  
Självbestämmande och integritet innebär att den enskilde är delaktig, har inflytande och ges möjlighet till egna val.
- **Tillgänglighet**  
Tillgänglighet innebär att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av stöd och insatser inom rimlig tid. Information och kommunikation är begriplig och anpassad efter olika gruppers och individers behov. Kommunikationen mellan den enskilde och professionen präglas av ömsesidighet och dialog.
- **Helhetssyn och samordning**  
Helhetssyn utgår från den enskildes samlade livssituation. Då den enskilde har behov av stöd och insatser som bedrivs inom olika verksamheter eller av olika utförare och professioner är dessa samordnade. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och stöd och insatser präglas av kontinuitet.
- **Kunskapsbaserad verksamhet**  
Kunskapsbaserad innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes egna erfarenheter tas till vara.
- **Effektivitet**  
Effektivitet innebär att resurserna utnyttjas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål för verksamheten.<sup>4</sup>

---

<sup>4</sup> <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

## Granskningsmodell

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de beskrivna kvalitetsområdena.

Granskningen följer arbetsmodellen nedan:

- Inledande informationsbrev till berörd stadsdelsförvaltning
- Informationsmöte med ledning
- Dialogmöte med medarbetare
- Genomgång av verksamhetsplan och policydokument
- Aktgranskning (utförardokumentation)
- Återkoppling till ledning och medarbetare
- Rapport till socialnämnden
- Rapport till berörda stadsdelsnämnder
- Återkoppling till råd för funktionshinderfrågor
- Uppföljning cirka sex månader efter avslutad granskning

## Målgrupp, urval och avgränsning

Granskningen omfattar fyra stödboenden inom lagen om valfrihet (LOV) inom socialpsykiatri, Långskeppets socialpsykiatriska boende i Bromma stadsdelsförvaltning, Säteritakets stödboende i Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning, Havskattens stödboende i Älvsjö stadsdelsförvaltning och Hammarby sjöstads stödboende i Södermalms stadsdelsförvaltning. Samtliga personer boende på stödboendet har omfattats av granskningen. Granskningen omfattar dokumentation i stadens utförardokumentationssystem Parasol i form av senaste beställning, genomförandeplan samt journalanteckningar som i rapporten vidare benämns daganteckningar. Dokumentation har granskats för perioden september 2018 till och med augusti 2019. Granskningen avser att ge en bild av målgruppen som bor på stödboende, hur stödbehovet ser ut, vilka metoder och arbetssätt som används av personalen, planering av insatsen samt hur samverkan ser ut med landsting och andra samverkanspartners. En anonym enkät har via personalen delats ut till samtliga personer på i de granskade verksamheterna i syfte att fånga upp enskildas uppfattning om insatsen. Antalet inkomna svar har dock varit för få för att redovisa i rapporten. Granskningen genomfördes under perioden augusti till november 2019.



## Utgångspunkter

### Agenda 2030

Agenda 2030 innebär att alla 193 medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta gemensamt för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål som kallas de globala målen. Syftet med målen är att till år 2030 utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Mål 3 i Agenda 2030 handlar om att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande oavsett ålder. För att människor ska nå sin fulla potential och kunna bidra till samhällets utveckling krävs god hälsa. Investeringar i människors hälsa är en återinvestering i samhället. Människor lever allt längre men i många fall saknas stödsystem för äldre personer. Delmål 3.4 beskriver att senast 2030 ska antalet människor som dör i förtid av icke-smittsamma sjukdomar minskas med en tredjedel och främja psykisk hälsa och välbefinnande. Detta ska ske genom olika förebyggande insatser och behandlingar.<sup>5</sup>

### Tillgänglighet och delaktighet

Stockholms stad har tagit fram ett program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Programmet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Agenda 2030, Europakonventionen, den nationella funktionshinderspolitiken, svensk lagstiftning samt stadens vision och funktionshinderspolitiska mål.

Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att nå stadens mål om ett Stockholm som är tillgängligt för alla och där personer med funktionsnedsättning är fullt delaktiga på jämlika villkor som alla andra utan diskriminering.<sup>6</sup>

### Funktionsnedsättning

Socialstyrelsen definierar att en funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Nedsättningen kan uppstå till följd av sjukdom, annat tillstånd eller till följd av medfödd eller förvärvad skada. Dessa sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara bestående eller av övergående

---

<sup>5</sup> Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling, Regeringskansliet 2019

<sup>6</sup> *Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2017-2023. Antaget av kommunfullmäktige 2018-05-28.*

karaktär. Begreppet funktionshinder används för att beskriva de begränsningar som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.<sup>7</sup>

En person har ett psykiskt funktionshinder om hon eller han har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning.<sup>8</sup>

## Socialpsykiatri

Kommunernas ansvar för vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning regleras i 5 kap 7 § SoL. Där framgår att kommunerna ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl, möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat till den enskildes behov. Personer med psykisk funktionsnedsättning kan ansöka om insatser enligt SoL och vissa fall även enligt LSS.

Under 2018 hade 3 981 personer i Stockholms stad i åldrarna 20 till 64 år någon socialpsykiatrisk insats. Av dessa var 55 procent kvinnor och 45 procent män. De personer som uppbär insatsen befinner sig främst i det övre åldersspannet för målgruppen. Samtidigt som den psykiska ohälsan ökar bland unga har få unga personer en socialpsykiatrisk insats. En förklaring kan vara att psykisk ohälsa inte är samma sak som långvarig psykisk funktionsnedsättning. Förbättrad medicinsk och terapeutisk behandling inom hälso- och sjukvården kan vara en annan. Ökad betoning på normalisering och färdighetsträning inom socialtjänstens insatser i kombination med motiverande och rehabiliterande synsätt kan leda till att personer hittar strategier för ett mer självständigt liv.<sup>9</sup>

## Insatsen stödboende

Om den enskildes behov inte kan tillgodoses i det egna hemmet med stöd ska socialnämnden enligt 6 kap 7 § SoL medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter personens behov

---

<sup>7</sup> <http://www.socialstyrelsen.se/fragorochsvar/funktionsnedsattningochfunktion>

<sup>8</sup> SOU 2006:5 *Vad är psykiskt funktionshinder? Nationell psykiatrisamordning ger sin definition av begreppet psykiskt funktionshinder*. Rapport 2006:5 från Nationell psykiatrisamordning, 2006.

<sup>9</sup> *Socialtjänstrappport 2018, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad*, dnr 3.1.1-405/2018, socialförvaltningen 2018.

av stöd. Den enskildes stödbehov avgör vilken form av bostad som är aktuell.

Stödboende för vuxna regleras inte i socialtjänstlagen och boendeformen är inte tillståndspliktig. Stödboende för vuxna ska inte förväxlas med stödboende för barn och unga mellan 16 och 20 år som är en tillståndspliktig boendeform. Stockholms stad införde valfrihet för stödboende år 2010. Det innebär att den enskilde själv kan välja mellan de olika utförarna som är knutna till systemet. I dagsläget finns nitton stödboenden inom valfriheten i staden. Två av dessa drivs i privat regi, ett på entreprenad och övriga i kommunal regi.

Under 2018 var totalt 380 personer mellan 20 och 64 år beviljade insatsen stödboende, 36 procent kvinnor och 64 procent män. Totalt bodde 171 av personerna på ett stödboende som ingår i valfriheten.<sup>10</sup>

Stockholms stad har tagit fram uppdragsbeskrivningar som omfattar nämndens verksamheter i egen regi där valfrihet gäller. Syftet med uppdragsbeskrivningen är att det ska råda konkurrensneutralitet samt att innehållet överensstämmer med de krav som ställs på verksamheter som upphandlas enligt lagen om valfrihetssystem 2008:962. Varje nämnd ansvarar för uppföljning gentemot uppdragsbeskrivningen.<sup>11</sup>

Syftet med insatsen stödboende framgår av riktlinjer och förfrågningsunderlag:

- Stödboende är ett så kallat mellanboende (mittemellan boende i egen lägenhet och bostad med särskild service)
- Individuellt stöd ges efter den enskildes behov
- Insatsen ska stödja den enskilde att utvecklas mot ett mer självständigt liv och med en fungerande vardag
- Stödet begränsas inte till ett visst antal timmar (som boendestöd gör) utan ges mer flexibelt
- Stödet ges årets alla dagar
- Enskilda ska som regel inte ha behov av stöd nattetid
- Det ska finnas en gemensamhetslokal<sup>12</sup>

I socialförvaltningens rapport om stödboende sammanfattas att socialpsykiatriens målgrupp är svår att ringa in på ett tydligt sätt. Det

---

<sup>10</sup> *Socialtjänstrappport 2018, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad*, dnr 3.1.1-405/2018, socialförvaltningen 2018.

<sup>11</sup> *Uppdragsbeskrivning av stödboende socialpsykiatri*, socialförvaltningen dnr 2.11.6-1021/2015 antagna av KF 2017-11-27.

<sup>12</sup> Ibid.

krävs ingen specifik diagnos för att tillhöra målgruppen och det finns en stor variation av personer med olika typer av behov. Personer inom målgruppen kan ha en samtidig missbruksproblematik, ha behov av omvårdnadsinsatser eller en neuropsykiatrisk diagnos. Det ställer höga krav på personalens kompetens för att möta de individuella behov som finns. Vidare behöver förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivningar förtydligas kring att personal vid behov ska kunna ge ett praktiskt stöd med personlig vård och serviceinsatser. Det ska inte vara nödvändigt att komplettera med hemtjänstinsatser vid boende på stödboende. I rapporten slås det fast att det behövs en ökad samsyn kring vad som ingår i insatsen stödboende. Vidare framgår att stöd inte alltid erbjuds på helger vilket ska kunna erbjudas enligt förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivningar. Det är av stor vikt att beställaren som beslutar om insatsen vet vad som förväntas ingå i den.<sup>13</sup>

Inom stödboende ansvarar landstinget för hälso- och sjukvårdsinsatser. Målgruppen för stödboende är personer mellan 18 och 64 år. Personer över 64 år kan ingå i målgruppen då kvarboendepincipen gäller under förutsättning att den enskildes behov kan tillgodoses inom ramen för boendeformen.<sup>14</sup>

Utifrån den enskildes behov ges ett individuellt stöd vardagar och helger under årets alla dagar. För personer som tillfälligt mår sämre ska stöd kunna ges även kvällar och nätter. Enligt uppdragsbeskrivningen ska utföraren ha ett bemanningsschema för personal i tjänst fram till klockan 19:00 på vardagar och fram till klockan 14:00 på helger årets alla dagar.<sup>15</sup>

Den enskilde ska ha en eller flera utsedda kontaktpersoner som ansvarar för kontinuerlig dialog med den enskilde och dennes anhöriga eller ställföreträdare samt med beställaren av insatsen. Den enskilde ska ha möjlighet att byta kontaktperson. Vidare ska utföraren ha en skriftlig rutin för hur samverkan sker med anhöriga kring informationsutbyte och delaktighet. Den skriftliga rutinen ska även omfatta hur man ska uppmärksamma om anhöriga har behov av stöd för egen del.<sup>16</sup>

---

<sup>13</sup> Rapport om stödboende för socialpsykiatrins målgrupp - innehåll och förutsättningar, november 2018, socialförvaltningen dnr 3.1.1-570/2018.

<sup>14</sup> Uppdragsbeskrivning av stödboende socialpsykiatri, socialförvaltningen dnr 2.11.6-1021/2015 antagna av KF 2017-11-27.

<sup>15</sup> Ibid.

<sup>16</sup> Ibid.

## Ersättningsystem för stödboende

Ersättningsystemet innebär att en fast ersättning ges till utföraren i tre nivåer oavsett regiform. En resursmätning utifrån den enskildes stödbehov görs av biståndsbedömare och mätningen fastställer ersättningen till utföraren.<sup>17</sup> Ersättningen i nivå ett är 316 kr per dag för kommunal utförare och 323 kr för privat utförare. I nivå två är ersättningen 416 kr per dag för kommunal utförare och 425 kr per dag för privat utförare. Ersättningen i nivå tre är 522 kr per dag för kommunal utförare och 534 kr per dag för privat utförare.<sup>18</sup> Av de 171 personer som bodde i stödboende inom valfriheten 2018 bedömdes 30 procent av placeringarna att omfattas av ersättningsnivå ett, 48 procent av ersättningsnivå två och 22 procent av nivå tre.<sup>19</sup>

## Granskningsresultat

I följande avsnitt redovisas granskningsresultatet för de fyra granskade verksamheterna. Varje verksamhet redovisas i ett eget avsnitt tillsammans med utvecklingsområden och styrkor. Sammanställningar i tabeller finns i bifogad tabellbilaga längst bak i rapporten.

## Långskeppets socialpsykiatriska boende

### Organisation och personal

Långskeppets socialpsykiatriska boende består av totalt 26 lägenheter med boendeformerna bostad med särskild service och stödboende. Stödboendet omfattar sex lägenheter belägna på entréplanet. På stödboendet bor en kvinna och fem män i åldrarna 41 till 66 år.

Personalgruppen på Långskeppet arbetar både på stödboendet och i bostad med särskild service. På boendet finns det personal tillgänglig dygnet runt. För de som bor på stödboendet ges stöd främst under dagtid men personalen försöker vara flexibel utifrån vad personerna önskar. Ibland schemaläggs stöd på kvällar och helger om det passar den enskilde bäst.

---

<sup>17</sup> Preliminära anvisningar för resursmätningar för fastställande av ersättningsnivåer i stadens valfrihetssystem inom socialpsykiatrin, socialförvaltningen dnr 3.1-0925/2009.

<sup>18</sup> Budget 2019-2021, Stockholms stad kommunfullmäktige 2018-12-12–2018-12-13.

<sup>19</sup> Socialtjänstrappport 2018, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad, dnr 3.1.1-405/2018, socialförvaltningen 2018.

Många i personalgruppen är mentalskötare och har lång erfarenhet av arbete inom psykiatri. Personalen har extern handledning en gång i månaden och de har nyligen haft en temadag kring bemötande och synsätt med en extern utbildare. All personal har en kompetensutvecklingsplan och har gått utbildning i MI (motiverande samtal). Personalen menar att MI är användbart till viss del i arbetet med de enskilda men det viktigaste är att få en bra grund för samarbetet och komma överens med personen om hur arbetet ska göras.

Det finns en planering för att öka personalens kompetens i datoranvändande. I nuläget har personalen tillgång till en fast arbetsplats med en dator men planeringen är att det ska införskaffas ytterligare en dator. Enhetschefen lånar ibland ut sin egen dator men har då inte själv möjlighet att utföra sitt arbete under den tiden.

Personalen är indelade i tre aktivitetsgrupper, en grupp ansvarar för temat kost och hälsa, en grupp för aktiviteter inom kultur och fritid och en grupp ansvarar för boendemiljön på temat boende och interiör.

### **Omsättning och inflyttning**

Tre personer på stödboendet har bott på boendet i mer än 20 år. Under 2019 har tre personer flyttat in. Omsättningen av lägenheter har tidigare varit låg men under det senaste året har några personer som haft behov av mer stöd flyttat till bostad med särskild service på våningsplanen ovanför.

I samband med ett erbjudande om en ledig lägenhet på stödboendet brukar anhöriga eller företrädare ringa boendet och boka en tid för visning. När en person kommer och tittar på boendet görs det vanligtvis tillsammans med biståndsbedömare, företrädare eller anhörig. Av de som flyttat in under 2019 har ingen av personerna varit och tittat på lägenheten i samband med erbjudandet. Rutinen är att alltid besöka boendet i samband med erbjudande om lägenhet men i dessa fall har det varit olika omständigheter som gjort att det inte skett.

*”X säger att han behöver rimlig tid på sig att bestämma sig inför flytt till annat boende. Han berättar vidare att han erbjudits andra boende och fått få dagar på sig för att bestämma sig om han ska flytta. X känner sig stressad när han får erbjudande om andra boenden och att han måste bestämma sig inom kort varsel...”*

Från beställning

Personalen säger att det kan bli problematiskt när biståndsbedömaren inte har varit på boendet och tittat innan en person tackar ja till en plats. Missförstånd har uppstått då personer som inte klarat sig i eget boende med stöd har flyttat in på stödboendet och det uppdagats att stödbehovet har varit större än vad som varit känt. Vid inflyttning tas den enskilde alltid emot av de två tilltänkta kontaktpersonerna. Något särskilt uppstartsmöte i samband med inflytt sker inte.

*”Orkar inte med att få all information på en gång, så vi planerar att stödperson får fortsätta informationen imorgon.”*

Från daganteckningar

### **Insatsens innehåll och genomförandeplaner**

På stödboendet har tre personer stöd i nivå ett, en person har stöd i nivå två och två personer stöd i nivå tre. Samtliga personer utom en har en aktuell genomförandeplan. För den person som saknar genomförandeplan togs beställningen emot för mindre än en månad sedan och en plan är ännu inte upprättad. Fyra av genomförandeplanerna överensstämmer med beställningen från biståndsbedömaren. I den genomförandeplan som inte överensstämmer med beställning innehåller beställningen endast två övergripande mål. I genomförandeplanen har utföraren skapat sex aktiviteter och delmål.

Personalen anser att alla personer kan motiveras till att göra något i sitt boende och betonar att boendestöd innebär att vara delaktig och göra efter förmåga.

*”Jag tror att alla kan vara med på något, göra något för att få en känsla av delaktighet.”*

Intervju med personal

Det förekommer att personerna på stödboendet går ut och röker under tiden personalen städar åt dem i lägenheten. Personalen resonerar att det blir lätt att gränsen mellan bostad med särskild service och stödboende suddas ut när personalen gör aktiviteterna åt personen på samma sätt oavsett boendeform. Det är inte alltid personerna på stödboende klarar sig så självständigt som tanken är med boende i stödboende. Flera av personerna på stödboendet har enligt ledning och personal ett större stödbehov och skulle egentligen behöva flytta till ett boende med mer stöd. Om en person blir sämre och får ett större omvårdnadsbehov blir det tydligt att lägenheterna inte är anpassade för hjälpmedel och att personalens arbetsmiljö inte är optimal.

## **Dokumentation, planering och uppföljning**

Det finns daganteckningar i samtliga granskade ärenden.

*”X har idag fått hjälp att starta tvättmaskinerna samt instruktion om hur torktumlare och torkskåp fungerar. Han klarar detta utmärkt, han har själv hämtat in sina kläder”.*

Från daganteckningar

I två av ärendena är det få anteckningar med två till fyra månaders mellanrum mellan dem. I de fallen går det inte att följa ärendet och det går inte att utläsa om de olika aktiviteterna i beställningen genomförts.

Det vanligaste är att uppföljning av insatsen görs på boendet tillsammans med biståndsbedömare och kontaktperson. För tre av personerna finns uppföljning dokumenterad i daganteckningarna och för tre personer saknas sådan dokumentation. För en av dessa var det kort tid sedan inflytt så någon uppföljning av insatsen utifrån genomförandeplan har inte gjorts.

*”X förmår sköta stora delar av sin ADL på egen hand och uppger att han är nöjd med det stöd han får från personalen på boendet.”*

Från daganteckningar

Av dokumentationen framgår det inte någon planering för framtida boende för någon av personerna. Det bekräftas av personal och ledning som uppger att planering för flytt till annan boendeform görs om behov uppstår och förändras.

## **Sysselsättning**

De som bor på stödboendet beskrivs av personalen som självgående med egna fritidsaktiviteter. En av personerna har biståndsbedömd sysselsättning. Den närmaste träfflokalen är Kompassen i Vällingby. Ingen av personerna går dit men personalen har informerat om att verksamheten finns.

*”X berättar vidare att han inte behöver stöd för att ta sig till sysselsättning, utan han sköter det själv.”*

Från beställning

## **Gemensamma utrymmen och aktiviteter**

På Långskeppet finns flera gemensamhetsutrymmen som delas av de som bor på stödboende och de som bor i bostad med särskild service. Wi-fi finns tillgängligt i det stora gemensamhetsutrymmet. Aktiviteter som erbjuds är gemensamt fika med allsång en gång i



veckan, målargrupp, avslappning och promenader. Gemensamma utflykter erbjuds där de enskilda får skriva upp sig på en lista om de vill åka med. Personalen berättar att de under året har varit på utflykt till Rosendals trädgård, åkt buss genom Roslagen och varit på kryssning till Åland. På sommaren brukar de ibland gå och bada. Personalen beskriver att några personer inte vill delta alls i gemensamma aktiviteter och att andra alltid vill vara med. Personalen försöker motivera de som inte brukar vara med på utflykter till att åka med. Det finns även möjlighet att göra individuella aktiviteter med kontaktpersonerna.

### **Boendeflytande**

Under hösten kommer ett boendemöte att hållas för första gången. Två ur personalgruppen har fått i uppdrag att ansvara för det. Boendemöten har inte funnits i verksamheten tidigare. Synpunkter och klagomål på verksamheten har kunnat lämnas i en postbox på entréplanet men den lådan har inte ersatts efter att den gått sönder.

När någon fyller år frågar personalen om och hur personen vill bli firad och vilken typ av fika personen i så fall önskar. Under flertalet år fördes det fram från personerna vid stödboendet att de skulle vilja få möjlighet att äta vid de gemensamma måltiderna som erbjuds de som bor i bostad med särskild service. De upplevde det som att de blev exkluderade och flera personer köpte matlådor via ett närliggande äldreboende. Sedan september 2019 får de som önskar möjlighet att äta gemensamt.

### **Kost och hälsa**

Personalen tycker att det är positivt att de som bor på stödboendet numera får möjlighet att köpa och äta lagad mat. De menar att det blir många positiva effekter av att personerna äter ordentligt lagad mat. De både sover bättre på nätterna och det blir billigare för personerna än att köpa egen mat.

Tidigare fanns en regel på Långskeppet om att enskilda inte fick dricka alkohol i sin lägenhet. Enligt den nuvarande regeln kan missbruk av alkohol medföra uppsägning. Det råder delad uppfattning i personalgruppen om det är bra eller dåligt att tillåta enskilda att dricka alkohol i sin lägenhet. Några anser att det kan bli stökigt och menar att det kan uppstå problem om en person bjuder andra på boendet på alkohol.

*”UT ser X komma tillbaka med en kasse öl på kvällstid”.*

Från daganteckningar

## Ekonomi

Av daganteckningarna framgår det i två ärenden att planeringen för inflytt varit bristfällig. En person som flyttar in saknar pengar till mat vilket personalen löser genom att personen får mat från köket i bostad med särskild service. För den andra personen tar det sex månader efter inflytt innan ekonomiskt bistånd beviljas till möbler och inköp av säng.

I ett ärende framgår av daganteckningarna att personalen tar hand om personens pengar i överenskommelse med god man.

*”Träffar X gode man som ger 500kr för att X ska köpa bla nya shorts. Kvittens finns i X:s pärm och pengarna är inlåsta i vårt kassaskåp.”*

Från daganteckningar

## Stöd till anhöriga

En anhörigstödsplan håller på att arbetas fram då flera av de enskilda inte har kontakt med sina anhöriga.

*”X berättar också att han under det senaste året återupptagit kontakten med sin syster och tvillingbror.”*

Från beställning

## Samverkan

Samtliga personer på stödboendet har en psykiatrikontakt och samverkan med vården framgår av dokumentationen. Samarbetet med den närmaste psykosmottagningen beskrivs som välfungerande och personalen får lätt kontakt med dem om de behöver. Krisplaner för de boende upprättas tillsammans med psykiatri och på boendet görs en riskbedömning om hot och våld för varje person. Psykiatri lämnar medicin till några personer på stödboendet som personalen sedan påminner dem om att ta. Andra har hembesök av psykiatri och får medicin direkt av dem. Personalen upplever att det ibland är problematiskt då de inte alltid får information om när de besöken skett. Om en person inte fått sin medicin som planerat kan det påverka måendet negativt vilket personalen skulle behöva få kännedom om. Ledningen ser inte att det finns ett behov av ett samordnat hälso- och sjukvårdsansvar utan ser det som en del i en normalisering att ha kvar sina vårdkontakter på vårdcentral och psykiatrisk mottagning.

## Styrkor

- Extern handledning
- Tillgång till personal alla dagar i veckan dygnet runt

- Närhet till gemensamhetsutrymmen
- Erbjuder gemensamma måltider och andra gemensamma aktiviteter
- Aktuella genomförandeplaner finns
- Majoriteten av genomförandeplanerna överensstämmer med beställningarna
- Anhörigstödsplan håller på att tas fram
- Boendemöten ska införas

### **Utvecklingsområden**

- Rutiner och planering inför inflyttning
- Utförligare daganteckningar för att kunna följa ärendet
- Kontakta biståndsbedömare om beställningen är ofullständig
- Dokumentation: väsentlig, tillräcklig och korrekt
- Rutiner kring bruk av alkohol
- Planering för annat boende
- Postbox för synpunkter och klagomål saknas

## **Säteritakets stödboende**

### **Organisation och personal**

Säteritakets socialpsykiatriska boende består av åtta lägenheter och en satellitlägenhet. Granskningen omfattar de åtta lägenheterna. Boendet drevs tidigare på entreprenad och kommunen övertog driften 2017. Det bor tre kvinnor och fem män på stödboendet. Personerna är mellan 24 och 72 år och nyinflyttade personer är oftast yngre. Två personer på stödboendet är aktuella vid enhet för funktionsnedsättning och tillhör enligt dokumentationen personkrets 1 enligt LSS.

Personalen som arbetar på stödboendet arbetar även på bostad med särskild service vilket innebär att det finns tillgänglig personal dygnet runt. Stödet för några av personerna på stödboendet är schemalagt till att ges på kvällar och helger.

Alla i personalgruppen har en vårdutbildning i grunden. Varje förmiddag har personalen en avrapportering tillsammans med chef där de går igenom aktuella händelser. Personalen får då coachning och handledning direkt när en händelse uppstår. Utöver APT en gång i månaden genomförs personalmöten med webbföreläsningar kring bland annat bemötande och samarbete. Under det senaste året har extra fokus varit på kompetensutveckling kring våld i nära relation. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning genomför en temavecka kring våld under hösten 2019.

Extern handledning fanns senast 2016 när boendet fortfarande drevs i privat regi. Det råder delade meningar kring nyttan av och om extern handledning är nödvändigt. Ledningen anser att behovet för personalen av extern handledning inte finns då de har rapportering samt personalmöten. I personalgruppen finns det goda erfarenheter av handledning och att det är ett forum där saker kan tas upp som inte får plats i andra forum. Personalen konstaterar att det kan variera mycket kring hur bekväm olika personer är att prata i grupp.

Dilemman och svåra situationer för personalen kan uppstå när enskilda är psykotiska och personalen inte får komma in i lägenheten och utföra insatser. En annan svårighet som lyfts är enskilda med samlarbeteende där det krävs att personalen arbetar på ett metodiskt sätt.

Uppfattningen i personalgruppen är att de enskilda trivs med sitt boende i stödboendet. Av misstag har de dock fått information om att deras lägenheter ska ombildas till bostadsrätter då fastigheten som lägenheterna ligger i är allmännyttig. Detta har skapat stor oro bland flera av personerna som bor på stödboendet. Det har även förekommit klagomål från andra hyresgäster i fastigheten kring personer som röker.

### **Omsättning och inflyttning**

Majoriteten av de som bor på stödboendet har tidigare bott i egen lägenhet med boendestöd. Uppfattningen från ledning och personal är att det inte har varit någon större omsättning av lägenheter och att de flesta personerna har bott där sedan boendet öppnade.

När en lägenhet blir ledig och erbjuds en person kommer biståndsbedömaren tillsammans med den enskilde för att titta på lägenheten. Det har även förekommit att anhöriga varit med. Vid visningen av lägenheten är en ur personalgruppen med och informerar om de olika rutinerna på boendet. Två personer utses i förväg till kontaktpersoner för varje person på stödboendet. En av kontaktpersonerna deltar tillsammans med biståndsbedömaren och den enskilde vid ett uppstartmöte i samband med inflytt. Personalen menar att det mesta praktiska brukar ordnas när personen flyttat in.

Vid inflyttning skriver den enskilde på regler som gäller på stödboendet. Den enskilde får inte röka i sin lägenhet och om det blir skador ska den enskilde tala om det för personalen. Det har varit problem med vattenskadorna i stödboendet vilket krävt saneringar och långa renoveringstider. I samband med en vattenskada hos en person krävde hyresvärden att den enskilde

skulle ta emot stöd från personalen två gånger per dag. En överenskommelse finns i det ärendet som innebär att om den enskilde inte har öppnat dörren efter att personalen ringt på ett antal gånger får personalen öppna dörren med egen nyckel.

### **Insatsens innehåll och genomförandeplan**

På stödboendet har en person stöd i nivå ett, tre personer stöd i nivå två och fyra personer stöd i nivå tre.

Samtliga personer har en aktuell genomförandeplan. Ingen av genomförandeplanerna överensstämmer med beställning från biståndsbedömaren. I flertalet ärenden är antalet aktiviteter ändrade till färre eller fler än i beställningen. Exempelvis att fyra beställda aktiviteter har ändrats till tre i genomförandeplanen eller att fyra beställda aktiviteter är ändrade till sex i genomförandeplanen. Granskningen visar även att de fasta delmålen som biståndsbedömaren skrivit i beställningen har ändrats i genomförandeplanen.

I två ärenden innehåller beställningen endast övergripande mål och saknar aktiviteter. Där har utföraren skapat en strukturerad genomförandeplan med de aktiviteter som personen behöver stöd inom.

Utförarchefen läser alla beställningar som kommer från biståndsbedömaren. Ett arbete har bedrivits tillsammans med beställarchefen vid den egna stadsdelsförvaltningen kring innehållet i beställningarna och vikten av att det är uppdaterad och aktuell information som framkommer i beställningarna.

På stödboendet erbjuds alla personerna stöd med storstädning cirka en gång per år. Några personer brukar tacka nej och andra genomför städningen på egen hand. För de som tackar ja utför personalen städningen tillsammans med personen.

### **Dokumentation, planering och uppföljning**

Löpande daganteckningar finns i samtliga granskade ärenden. I några ärenden är anteckningarna kortfattade med skrivningar som *"flutit på enligt genomförandeplan"*. I ett ärende finns det sex daganteckningar under det senaste året. Det saknas dokumenterade avstämningar och uppföljningar. I kombination med en tunn beställning innebär det att det är svårt att få en bild av den enskildes stödbehov och vad insatsen består av.

Personalen vill att uppföljningsmöten ska ske i den enskildes lägenhet för att biståndsbedömaren ska få möjlighet att se hur det ser ut där. Det förekommer att biståndsbedömaren inte velat gå in i lägenheten och då har uppföljningsmötet skett vid gemensamhetslokalen. Personalen upplever att samarbetet med biståndsbedömarna överlag fungerar bra.

För hälften av personerna finns uppföljning dokumenterad under det senaste året och för hälften av personerna saknas uppgift om uppföljning i daganteckningarna.

*”Eftersom X ej har behov av stöd i hemmet har de flesta träffarna bestått av promenader och samtal.”*

Från daganteckningar

Det framgår ingen planering för flytt till annat boende i dokumentationen för någon av personerna på stödboendet. För en person framgår personliga mål i beställningen från biståndsbedömaren att flytta till annat boende i framtiden.

*”X mål med boendet är att träna på att bo mer självständigt för att i framtiden klara av ett eget boende.”*

Från beställning

Om personalen uppfattar att det är fel form av boende för den enskilde arbetar personalen tillsammans med biståndsbedömaren för att kunna hitta andra lösningar på boende. Satellitlägenheten kan fungera som en utslussningslägenhet för att arbeta mot den enskildes självständighet. För andra personer som har behov av mer stöd kan bostad med särskild service vara ett alternativ.

Personalen har fått uppfattningen att de några av de boende ibland upplever personalen som en kontrollfunktion och inte vill få hjälp eller stöd av dem.

*”... tar ej emot stöd då han anser sig klara allt själv. Han är däremot tacksam för det sociala umgänget.”*

Från daganteckningar

Personalen beskriver att för många personer är tillsynen viktig för att det tidigt ska upptäckas om personen blir försämrad i sitt mående. Personalen betonar att det är viktigt att våga känna tillit till personers kapacitet, att våga ge personer en chans att flytta vidare till träningslägenhet och inte bara gå på att personen tidigare inte klarat av eget boende.

*”Många har en önskan om att bo i egen bostad även om det finns hinder i vardagen innan det kan bli verklighet”*

Intervju med personal

### **Sysselsättning**

En av personerna på stödboendet har en biståndsbedömd sysselsättning och för en person finns ett uppdrag att motivera till sysselsättning.

*”Har pratat med X om att skriva in sig hos Alfa i avvaktan av att han inte skulle komma in i den sökta utbildningen han har skickat iväg. X vill själv utan stöd eventuellt skriva in sig.”*

Från daganteckningar

Personal har kontakt med Alfa för att hålla sig uppdaterade med aktuell information. Ingen av personerna besöker den närmaste träfflokalen Kompassen i Vällingby.

*”X klarar det mesta av hemmets skötsel självständigt. Vill ha stöd ibland med städ och disk. X har umgänge med vänner utanför boendet men saknar daglig sysselsättning.”*

Från daganteckningar

### **Gemensamma utrymmen och aktiviteter**

Stödboendets gemensamhetsutrymme delas med de som bor i bostad med särskild service. Gemensamhetsutrymmet ligger cirka tio minuters promenad från stödboendets lägenheter. I gemensamhetslokalen erbjuds måltider tre dagar i veckan. Även gemensamma aktiviteter såsom kräftskiva, julafton och firande av födelsedagar erbjuds. Personalen berättar att det finns avsatta medel till att använda för gemensamma aktiviteter.

Kontaktpersonerna gör individuella aktiviteter med personerna som till exempel gå och träna, fiska eller utflykt till Skansen. Personalen arbetar då med att öka självständigheten och stärka självförtroendet hos den enskilde. För många personer är det svårt att ta sig ut och från boendet och då kan personalen erbjuda promenader i skogen och samtal under tiden.

Personerna på stödboendet upplevs av personalen som mer ensamma än de som bor i bostad med särskild service. Det har förekommit att personer från stödboendet har gått till gemensamhetsutrymmet på natten för att få stöd av personalen.

### **Boendeinflytande**

Husmöten sker en gång i veckan gemensamt för de som bor i stödboende och bostad med särskilt service. Personalen berättar att vissa personer kommer varje gång medan andra kommer mer sällan. På husmötena bjuds det på fika och efter mötet brukar de spela bingo. Ibland kommer det förslag på aktiviteter eller annat från de enskilda på boendet. Det kommer sällan klagomål och personalen upplever att det kan finnas en oro och rädsla för att lämna klagomål. Det finns en förslagslåda där det går att lämna synpunkter anonymt och det finns rutin för klagomålshantering.

### **Kost och hälsa**

De enskilda får dricka alkohol i sin bostad men personalen hjälper inte till med att köpa alkohol eller cigaretter.

### **Ekonomi**

Det förekommer att personal fördelar fickpengar som god man eller förvaltare har lämnat. För en person finns ett betalkort som förvaltaren sätter in pengar på för att personalen ska kunna ge stöd till matinköp. Kortet förvaras i medicinskåpet i den enskildes bostad.

I lägenheterna på stödboendet finns wi-fi som varje person betalar för själv. Det finns möjlighet att låna dator i personalutrymmet för att betala räkningar. Tidigare fanns en dator i gemensamhetsutrymmet men den slutade att fungera och togs därför bort. Personalen upplever att det skulle underlätta om fler av personerna hade mobilt bank-id. Då skulle stöd i ekonomi och betalning av räkningar kunna ske i personens bostad.

### **Stöd till anhöriga**

Personalen berättar att få av personerna på stödboendet har besök av anhöriga. Av dokumentationen framgår det för en person att anhöriga varit i kontakt med personalen. Personalen berättar att de vid behov tagit kontakt med biståndsbedömare för att be biståndsbedömaren informera anhöriga om anhörigstöd.

### **Samverkan**

Stödboendet har ett upparbetat samarbete med den närmaste vårdcentralen och öppenpsykiatri. Vid SIP-möten (samordnad individuell plan) blir personalen kallad av biståndsbedömare att delta. Krisplaner brukar upprättas tillsammans med den enskilde. Personalen beskriver ett dilemma som kan uppstå när den enskilde inte vill att personalen pratar med personalen på vårdcentralen trots att personalen ser att behovet finns. Vid de tillfällena brukar



personalen ändå ta kontakt med vårdcentralen för att hjälpa den enskilde på bästa sätt. Personalen tycker att ett sätt att underlätta för personerna är att hälso- och sjukvårdsinsatser skulle kunna ges på boendet.

### **Styrkor**

- Tillgång till personal dygnet runt
- Aktuella genomförandeplaner i alla ärenden
- Daganteckningar finns i samtliga ärenden
- Stöd med storstädning erbjuds en gång om året
- Information ges om Alfa och sysselsättning
- Samverkansmöten med den egna beställaren i syfte att förbättra innehåll i beställningar och genomförandeplaner
- Regelbundna boendemöten
- Postbox finns där förslag och synpunkter kan lämnas

### **Utvecklingsområden**

- Utförligare daganteckningar för att kunna följa ärendet
- Dokumentation: väsentlig, tillräcklig och korrekt
- Upprätta genomförandeplaner utifrån stadens anvisningar
- Kontakta biståndsbedömare om beställningen är ofullständig
- Personer som tillhör LSS-personkrets – arbetssätt och bemötande

## **Havskattens stödboende**

### **Organisation och personal**

På Havskattens stödboende finns totalt nio lägenheter varav sju är uthyrda när granskningen påbörjas. Omsättningen på lägenheter är liten. Av de sju som bor på stödboendet är tre kvinnor och fyra män i åldrarna 29 till 63 år. Stöd ges måndag till söndag utifrån behov.

Personalen på stödboendet arbetar även som boendestödare för personer i egen lägenhet. Varje morgon samlas personalen på boendet för en genomgång. Det finns då tillfälle att ta upp tankar och funderingar med sina kollegor. Personalen uppger att de har svårt att få tiden att räcka till att ge så mycket stöd som behövs till de som bor i stödboendet.

Personalgruppen har mångårig erfarenhet av arbete inom psykiatri och de är mentalskötare, undersköterskor och socionomer. De har extern handledning varannan vecka. Alla i personalgruppen har en kompetensplan. Personalen går på föreläsningar genom Carpe, är med i intresseföreningar och ledningen betonar att personalen tar stort ansvar för att bevaka och föreslå utbildningar och

kompetensutveckling. Rutinen är att om någon går en utbildning informerar den om det på nästkommande APT.

### **Omsättning och inflyttning**

När en lägenhet blir ledig brukar biståndsbedömaren och den enskilde komma och titta. Den som är tilltänkt kontaktperson visar runt på boendet. Varje person har två kontaktpersoner och vissa har tre för att säkerställa att stöd kan ges av kontaktpersonen även vid sjukdom och frånvaro. Särskilda uppstartsmöten brukar inte ske i samband med inflytt. I samband med inflytt går kontaktpersonen igenom boendets trivselregler med den enskilde.

### **Insatsens innehåll och genomförandeplan**

På stödboendet har en person stöd i nivå ett, fyra personer stöd i nivå två och två personer stöd i nivå tre.

Personalen upplever det som problematiskt att målgruppen som bor på stödboendet har så olika behov av stöd. De yngre personerna har behov av stöttning för att bryta isolering och motiveras till ett mer självständigt liv och de äldre personerna har stora omvårdnadsbehov.

Samtliga personer utom en har en aktuell genomförandeplan. Två av genomförandeplanerna överensstämmer med beställningen och fyra överensstämmer inte. Det vanligaste är att aktiviteter i beställningen har tagits bort i genomförandeplanen. Det förekommer även att de fasta delmålen som biståndsbedömaren skrivit i beställningen har ändrats i genomförandeplanen. I ärendet där genomförandeplan saknas är den senaste planen från 2017.

### **Dokumentation, planering och uppföljning**

I fem ärenden finns löpande daganteckningar och det går att följa ärendet. Det är stor variation i hur dokumentationen är skriven. I några av ärendena är anteckningarna välskrivna och informativa och avvikelser framgår. I två ärenden finns endast ett fåtal anteckningar under det senaste året varav några är avbokningar av insatsen. Det går då inte att följa ärendet och det framgår inte vilket stöd som den enskilde får.

*”Träffade X och samtalade om allt möjligt. Försökte att vi skulle boka regelbundna tider framöver med X så att det inte alls var läge för det pga saker som måste lösas först. Jag undrade om det var något jag kunde hjälpa henne med men hon sa att det inte var det.”*

Från daganteckningar

Personalen uppger att hur uppföljningarna fungerar varierar mycket mellan biståndsbedömare och stadsdelsförvaltning. Vissa skickar endast en ny beställning och andra besöker den enskilde och gör uppföljningen på boendet. Det förekommer att personalen kontakter biståndsbedömare och önskar att uppföljningen ska ske på boendet för att de ska få se hur den enskilde har det.

*”X berättar att han trivs med att bo på Havskatten och med det stöd han får. Är inte intresserad av att ansökan om någon annan boendeform, vill fortsätta bo på Havskatten. Känner sig trygg där.”*  
Från beställning

Personalen uppger att det ibland inte sker någon ytterligare planering efter inflytt till boendet. I personalgruppen har det diskuterats om att efterfråga planering för framtida boende för personerna som bor på stödboendet. Personalen tycker det är viktigt att kunna landa på stödboendet men även att det finns en plan för framtiden. Det behöver finnas ett tydligare syfte med insatsen och tydligare uppföljningar. Inlåsningsrisken ökar när åren går om det inte finns någon uttalad planering.

Det förekommer att personer som blir äldre och får ett ökat stödbehov får hemtjänst som komplement till boendestöd. Personalen tycker att det är svårt när de märker att en person inte klarar av boendet och skulle behöva mer stöd än vad som kan ges på stödboendet.

*”Samtal med X. Hon vill att vi kontakter hennes biståndshandläggare gällande ett annat boende för henne”.*  
Från daganteckningar

### **Sysselsättning**

Tre av personerna på stödboendet har biståndsbedömd sysselsättning. Personalen har kontakt med Alfa och försöker motivera personerna till aktivitet och att bryta isolering.

*”Jag hörde X tala med annan boende och visa nyfikenhet för Bruket. (Personal) och jag tog fasta på det och tillsammans med X har vi kontaktat Bruket för att få komma på besök. X är främst intresserad av att lära sig mer om matlagning.”*  
Från daganteckningar

På stadsdelens träfflokal Rondellen erbjuds öppen verksamhet och lunch en gång i veckan, studiecirkel och träning. Träning erbjuds

två gånger per vecka vilket kräver ett biståndsbeslut. Personalen på stödboendet har regelbundna samverkansmöten med träfflokalen.

*”Vi talade om Rondellen och bestämde att gå dit och hälsa på.”*

Från daganteckningar

### **Gemensamma utrymmen och aktiviteter**

På stödboendet finns gemensamma utrymmen och varje lördag lagas mat tillsammans. En person planerar och handlar maten tillsammans med personalen och betalar då inte för middagen. Personalen har tillsammans med inredningsgruppen vid träfflokalen gjort om ett av gemensamhetsutrymmena. Bland annat har möbler införskaffats via stadens Återbruket. I gemensamhetsutrymmet finns en dator som boende kan använda. Personalen har även en Ipad som de kan använda i arbetet med de enskilda. I gemensamma utrymmen finns även fotbollsspel och pingisbord. Wi-fi finns tillgängligt i gemensamhetsutrymmena och boende betalar själva för wi-fi i den egna lägenheten.

### **Boendeinflytande**

På stödboendet sker boendemöten en gång i månaden och syftet är att personerna ska kunna komma med förslag på hur de vill ha det boendet. Två ur personalgruppen deltar i mötena och dagordning delas ut i brevlådan en vecka i förväg. De flesta personerna kommer på mötena. Det finns även möjligheter att lämna synpunkter och klagomål i enhetschefens brevlåda. Ett önskemål från boendemötena var att köpa in pingisbordet.

*”Hur personalen ser på delaktighet och självbestämmande stämmer inte alltid överens med vad de boende vill. Jobbet handlar inte om att få den boende dit vi vill utan dit den boende vill.”*

Intervju med personal

### **Kost och hälsa**

Det kan förekomma problematik med missbruk av alkohol hos personer på stödboendet. Regeln är att personer som är påverkade ska vara i sin lägenhet och inte i de gemensamma utrymmena.

### **Ekonomi**

Ledningen tar upp att det inte är enkelt att ge stöd inom livsområdet ekonomi. Det kan förekomma förväntningar från biståndsbedömaren att personalen snabbt ska kunna lösa problem med ekonomin vilket inte alltid är realistiskt och inte så enkelt. Flera av personerna har kontakt med budget- och skuldrådgivare.

*”Vi hjälptes åt med att rensa i kylskåpet, pratade. Senare ringde X till sin god man och bad om extrapengar.”*

Från daganteckningar

De enskilda har möjlighet att lägga undan pengar i ett kuvert som är avsatta för de gemensamma måltiderna på boendet. På det sättet kan personen betala för hela månadens måltider vid samma tillfälle. Personalen berättar att de har tillgång till en persons betalkort med pengar avsatta för mat och cigaretter. Personalen köper cigaretter och delar sedan ut detta varje morgon till personen.

### **Stöd till anhöriga**

Personerna som flyttat in på senare tid på stödboendet är enligt personalen generellt sett yngre, har mer kontakt med anhöriga och nätverk samt har fler fritidsaktiviteter. Personalen arbetar med att uppmuntra till kontakt med anhöriga och har vid flera tillfällen pratat med de anhöriga om betydelsen för den enskilde att de hälsar på.

### **Samverkan med vården**

Personalen upplever att målgruppen som bor på stödboende har förändrats och att det nu är mer komplex problematik kring personerna.

*”Årskoll på psykiatrimottagning. Det pratas om att eventuellt göra en ADHD-utredning. Det är X själv som tar upp detta. X blir erbjuden att gå en patientutbildning i schizofreni som startar i april. Det pratas också om att det finns möjlighet till terapi i olika former på mottagningen.”*

Från daganteckning

Krisplaner med tidiga tecken på försämrat mående upprättas av personalen tillsammans med den enskilde. Vissa personer har gedigna krisplaner upprättade med psykiatri. Ledningen uppfattar att samverkan med vårdcentralen fungerar väl och distriktssköterska kommer och delar medicin och gör omläggningar för de som behöver. Personalen har delegation på att dela medicin till de som har behov av det.

Samtidigt som samverkan med vården beskrivs fungera väl ser ledning och personal att hälso- och sjukvårdsansvaret skulle kunna fungera bättre för personer som bor på stödboende. Personalen har varit med om att psykiatri trots att det finns en sjuksköterska knuten till boendet.

## Styrkor

- Extern handledning
- Tillgång till personal alla dagar i veckan, dagtid och kväll
- Daganteckningar finns i samtliga ärenden
- Avvikelseberättelser i daganteckningar
- Personalen motiveras till aktivitet och sysselsättning
- Närhet till gemensamhetsutrymmen
- Regelbundna boendemöten
- Synpunkter och klagomål kan lämnas anonymt i enhetschefens brevlåda

## Utvecklingsområden

- Utförligare daganteckningar för att kunna följa ärendet
- Dokumentation: väsentlig, tillräcklig och korrekt
- Upprätta genomförandeplaner utifrån stadens anvisningar
- Kontakta biståndsbedömare om beställningen är ofullständig
- Genomförandeplan saknas sedan två år i ett ärende

## Hammarby sjöstad stödboende

### Organisation och personal

Vid Hammarby sjöstad stödboende finns totalt 12 lägenheter. Lägenheterna ligger i trappuppgångar intill varandra. Hälften av lägenheterna har allmännyttig hyresvärd och hälften privat hyresvärd. Granskningen omfattar tio ärenden då två lägenheter var outhyrda vid tiden för granskning. Fyra kvinnor och sex män bor på stödboendet. Åldersspannet är mellan 29 och 70 år. De flesta som flyttar in på stödboendet är yngre personer under 40 år.

Personalgruppen består av två personer som arbetar mellan 08 och 16:30 på vardagar. Personalen är kontaktpersoner åt samtliga personer på stödboendet. Varje dag har personalen ett morgonmöte för att planera arbetsdagens upplägg. Några av personerna på stödboendet har veckoscheman vilket personalen arbetar för att så många som möjligt ska ha. Följsamheten till veckoschemat kan variera beroende på personens mående. Om en person mår sämre får personalen tillfälligt prioritera att ge mer stöd under en period. Personalen uttrycker att de har för lite tid för varje boende för att tillförsäkra den enskilde rätt kvalitet i stödet och för att kunna känna att de gör ett bra arbete som personal.

Personalen har extern handledning var tredje vecka med KBT-inriktning. Det finns planerad kompetensutveckling för personalen i form av MI, ESL (ett självständigt liv), VIP (nationella vård- och

insatsprogram), MUS (måluppfyllelseskala) samt utbildning i hot och våld.

### **Omsättning och inflyttning**

Vid erbjudande om ledig lägenhet kommer den enskilde alltid tillsammans med biståndsbedömare, god man eller kurator från rättspsykiatri. När den enskilde har tackat ja till erbjudande om lägenhet bestäms dag för inflyttning. Personalen tycker inte att det är bra om inflyttning sker på fredagar då inget stöd kan ges under helgen.

I samband med inflytt sker ett uppstartsmöte där den enskilde kvitterar ut nycklar och tar del av ordningsregler. Av ordningsreglerna framgår att den enskilde måste ta emot boendestöd, ha en aktuell hemförsäkring, inte använda narkotika, ansvara för sin lägenhet, att andra personer inte få bo i lägenheten och att den enskilde måste sköta eventuella djur. Det har förekommit att personer som flyttar in saknat möbler när de ska flytta in i bostaden. Personalen menar att biståndsbedömaren måste säkerställa att den enskilde har allt som behövs inför inflytt.

Ungefär en månad efter att den enskilde har flyttat in sker ett uppföljningsmöte där den enskilde, personal, biståndsbedömare, god man samt anhöriga bjuds in att delta.

*”Viktigt med samtalet med den boende – hur tänker du framåt?”*

Intervju med personal

### **Insatsens innehåll och genomförandeplan**

På stödboendet har två personer stöd i nivå ett, sju personer stöd i nivå två och en person stöd i nivå tre.

*”X äter ett mål lagad mat om dagen som personalen på boendet hjälper honom med måndag- fredag. X har nedsatt aptit och känner sällan någon hungerkänsla- Personalen på boendet försöker motivera och stötta X till måltider. X har via sin husläkare fått näringsdrycker.”*

Från beställning

Personalen upplever stor skillnad mellan personerna som bor på stödboendet som har nivå ett och nivå tre. De flesta personer med stöd i nivå ett ska arbetas vidare mot självständigt boende uppger personalen. De beskriver att det blir stor skillnad i arbetssätt mellan yngre personer som ska stärkas i sin självständighet och

äldre personer som har ett stort stödbehov och i vissa fall ett behov av en annan boendeform.

*”X har fått hemtjänst i sin beställning här på stödboendet dom kom hit idag och kvitterade ut nycklar till X:s lägenhet så de kan komma in till X. Hemtjänsten kommer att komma till X på helger och röda dagar när inte personalen är i tjänst på boendet och se till att X har ätit eller behöver hjälp med att laga mat i sin lägenhet.”*

Från daganteckning

Samtliga personer utom en har en aktuell genomförandeplan. Ingen av genomförandeplanerna överensstämmer med beställningen. Det vanligaste är att antalet aktiviteter i beställningen har minskats i genomförandeplanen. Även de fasta delmålen som biståndsbedömaren skrivit i beställningen har ändrats i genomförandeplanerna.

### **Dokumentation, planering och uppföljning**

Daganteckningar finns i samtliga ärenden. Dokumentationen är genomgående välskriven och det går att följa ärendena. Det dokumenteras vilket stöd som utförs med den enskilde och vilka kontakter som tas med samverkanspartners.

*”Hela veckan har varit en utvecklingsvecka för X. Han har gjort stora framsteg i både städning och tvätt. Jag upplever att X uppvisar en lugn och harmonisk sida som vi inte har sett förut.”*

Från daganteckningar

Uppföljning finns dokumenterad i samtliga tio ärenden. Uppföljningsmöten sker på stödboende i samband med att beställningen löper ut eller om den enskildes stödbehov förändras.

*”X klarar att göra alla vardagsaktiviteter själv. X är på många sätt självgående och har som långsiktigt mål att bo mer självständigt, men är också i viss mån orolig för vad det skulle innebära att bo själv.”*

Från beställning

Av dokumentationen framgår att det finns en planering för annat boende för hälften av personerna på stödboendet.

*”Möte med handläggare. BS tar upp att X behöver ställa sig i kö till annat boende med anledning av att X behöver mer omsorg än vi har på stödboendet. Enligt X vill han vidare till servicehus. X har skrivit under ansökan.”*



Från daganteckningar

### **Sysselsättning**

Ledningen upplever att det är fler personer som har sysselsättning nu än tidigare och personalen arbetar aktivt med att de boende ska komma iväg på aktiviteter. Den närmaste träfflokalen finns på Södermalm.

*”X har varit på aktivitetshuset fredagsfika idag... Han sa också att det är bättre att komma ut bland andra människor än att sitta ensam hemma.”*

Från daganteckningar

### **Gemensamma utrymmen och aktiviteter**

Boendets gemensamhetsutrymme finns i en av trappuppgångarna. Personalen upplever att intresset för personerna på stödboendet att umgås med varandra är begränsat. Flera av de yngre deltar inte i gemensamma aktiviteter då de har annan sysselsättning. Personalen brukar istället blir hembjuden till de enskildas lägenhet på fika. Stödboendet har blivit beviljade fondpengar som de använt till gemensamma aktiviteter.

Lägenheterna som tillhör den allmännyttiga hyresvärden har fiber indraget i bostaden och den enskilde kan välja leverantör av bredband och betala för det. Lägenheterna som tillhör privat hyresvärd har inte fiber indraget i bostäderna. Fiber finns dock indraget för övriga hyresrätter i den fastigheten.

### **Boendeinflytande**

Tidigare genomfördes husmöten i gemensamhetsutrymmet varje fredag. Husmötena upphörde efter att personerna på stödboendet inte längre ville ha dem. Personerna har själva fått ha önskemål om vad de vill att fiket på fredagar ska bestå av och hur de vill ha fiket. I gemensamhetsutrymmet finns en burk där förslag och synpunkter kan lämnas anonymt.

### **Kost och hälsa**

Personalen uttrycker att de inte vill att de enskilda ska dricka alkohol i boendet. Personalen menar att om målsättningen är ett självständigt boende blir det problematiskt då det inte är tillåtet att dricka alkohol i stadsdelsförvaltningens träningslägenheter. Personalen tycker att det borde vara nolltolerans för alkohol i boendet.

*”X orkade inte göra något i sitt hem idag. Hon hade druckit igår. Imorgon kör vi nya tag.”*

Från daganteckningar

Stadsdelsförvaltningen har ett pågående hälsoprojekt. En anställd vid förvaltningen har i uppdrag att tillsammans med personer som bor på stödboende genomföra fysisk aktivitet på närliggande gym. Många yngre på stödboendet är med i hälsoprojektet som är gratis för dem.

### **Ekonomi**

Det förekommer att personer som erbjuds lägenhet vid stödboendet tackar nej då de inte har ekonomiska möjligheter att betala hyran.

*”Enligt handläggare har han ställt X i kö till annat boende, med anledning av att X inte har så god ekonomi för att bo kvar i Hammarby sjöstad.”*

Från daganteckning

Personalen har inte hand om enskildas pengar eller betalkort. Om en person har behov av stöd med sin ekonomi förespråkar de god man eller förvaltare. En svårighet som kan uppstå är de personer som har behov av stöd med ekonomin men som ändå inte vill ha en företrädare.

### **Stöd till anhöriga**

I informationsbroschyren som den enskilde får vid inflyttning finns information till anhöriga där telefonnummer till anhörigkonsulent framgår. Personalen upplever att den yngre målgruppen på boendet har fler engagerade anhöriga. Personalen betonar att de alltid frågar den enskilde vilka anhöriga och vilken information som personalen får delge.

*”Telefonkontakt med X:s mamma angående kurser för anhöriga.”*

Från daganteckning

### **Samverkan med vården**

Personalen önskar att det skulle vara ett krav att personer som flyttar in på stödboendet har en upprättad psykiatrikontakt. Om personen inte har någon psykiatrikontakt arbetar personalen aktivt för att få till en sådan. Personalens uppfattning är att olika psykiatriska mottagningar fungerar olika bra att samarbeta med. Om personalen anser att det finns ett behov av gemensamt möte tar de kontakt med biståndsbedömare som i sin tur kan kalla till ett SIP-möte. Krisplaner och riskanalyser från psykiatri efterfrågas alltid i

samband med inflytt men det är inte alltid personalen får dessa. Befintliga krisplaner är ett bra underlag för att upprätta egna planer på stödboendet. Ledning och personal ser att målgruppen förändrats där det blivit vanligare med samsjuklighet och fler personer som har kontakt med rättspsykiatri. Det är även fler personer som har ett aktivt missbruk och personer som har diagnoser som omfattas av LSS än tidigare.

Personalen har inte ansvar för att ge mediciner. För de personer som inte sköter sin medicinering på egen hand kommer psykiatri och ger mediciner. Personalen önskar att samarbetet och återkopplingen fungerade bättre för de personerna då det är viktigt för personalen att veta om personen av någon anledning inte fått sin medicin. Ett förslag från personalen är att det skulle finnas en signeringslista i den enskildes lägenhet för psykiatri att kunna signera när de varit hos personen och gett medicin. Det skulle även vara en vinst för den enskilde att kunna se att den har fått sin medicin.

### **Styrkor**

- Extern handledning
- Närhet till gemensamhetsutrymmen
- Rutin för uppstartsmöte i samband med inflytt
- Uppföljningsmöte en månad efter inflytt
- Välskrivna och informativa daganteckningar i samtliga ärenden som gör det lätt att följa ärendet
- Aktuella genomförandeplaner i nära samtliga ärenden
- Uppföljning finns dokumenterad i samtliga ärenden
- Pågående hälsoprojekt i stadsdelsförvaltningen
- Information om anhörigstöd i broschyr för boendet
- Synpunkter och förslag kan lämnas i låda i gemensamhetsutrymmet

### **Utvecklingsområden**

- Stöd ges endast vardagar mellan 8:00 och 16:30
- Personer som behöver stöd på kväll eller helg får hemtjänst
- Kontakta biståndsbedömaren om beställningen är ofullständig
- Upprätta genomförandeplaner utifrån stadens anvisningar

## Analys

Granskningen omfattar totalt 31 personakter, 11 kvinnor och 20 män vilket motsvarar 35 procent kvinnor och 65 procent män. Kvinnor utgör 55 procent av det totala antalet personer i åldern 20 till 64 år som är aktuella för någon insats inom socialpsykiatri. Av antalet personer som var beviljade insatsen stödboende under 2018 utgjorde kvinnor 36 procent. Aktuell granskning omfattar även personer över 65 år som enligt kvarboendepincipen bor kvar i lägenhet på stödboende även om handläggningen av insatsen sker genom äldreomsorgen.

Granskningen har ett jämställdhetsperspektiv genom att övergripande granskningsresultat där det varit möjligt redovisas utifrån kön. Då urvalet är begränsat har det inte varit möjligt att dra slutsatser att det finns skillnader mellan könen i de granskade ärendena. I arbetet med målgruppen är kunskap om kvinnor respektive män med psykisk ohälsa av stor vikt för att inte fastna i stereotypa föreställningar. För att undvika ett stereotypt tänkande i både enskilda ärenden och på strategisk nivå behöver kunskapen finnas med genom hela handlägningsprocessen, från utredning och beslut till beställning, genomförandeplan samt uppföljning.

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån kvalitetsområdena helhetssyn och samordning, tillgänglighet, trygghet och säkerhet, självbestämmande och integritet samt kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet.

### **Självbestämmande och integritet**

När den enskilde erbjuds en ledig lägenhet vid stödboende inom valfriheten får personen kort tid på sig att tacka ja eller nej till bostaden. Rutinen att besöka boendet och både titta på lägenheten och få information om vilket stöd som ges är viktigt för att den enskilde ska kunna fatta ett informerat beslut. Uppgift om lägenhetens storlek och hyra ges i samband med erbjudandet, däremot inte planritning eller bilder på bostaden. En kort betänketid kan innebära att personer tackar nej till erbjuden lägenhet vilket framgått av dokumentation i ett av de granskade ärendena. Den korta svarstiden innebär att den enskilde, biståndsbedömaren och i förekommande fall företrädare snabbt behöver boka en tid för att åka och titta på bostaden. För den enskilde kan det innebära stor stress att fatta ett avgörande beslut under de premisserna.

När en person ska flytta till stödboende är planeringen viktig. Det är biståndsbedömarens ansvar att sköta planeringen och att säkerställa att den enskilde har ekonomi för att kunna ta bostaden i besittning. Det gäller både för inköp av möbler och mat. Det är lämpligt att en ansökan om ekonomiskt bistånd är handlagd och beslutad före flytten till stödboende. Granskningen har visat flera exempel på att planeringen brustit för personer som ska flytta in. Ett för snabbt förfarande i förmedlingen av lägenheter riskerar att skapa sämre förutsättningar för den enskilde att få en bra start i sitt nya boende.

Granskningen har visat att Hammarby sjöstad och Säteritaket har en rutin med uppstartsmöten i samband med inflytt. Det är ett sätt att säkerställa att den enskilde får nödvändig information och tydliggöra vem som ska göra vad. Det är viktigt att ha en samsyn och att aktuell planering är känd av alla inblandade. Ett ytterligare gott exempel är de uppföljningsmöten som Hammarby sjöstad har cirka en månad efter inflytt. Det är en bra avstämning och en möjlighet att kunna åtgärda om det är något som inte fungerar för den enskilde.

Synen på huruvida personer som bor i stödboende får dricka alkohol i sina lägenheter varierar mellan de granskade verksamheterna. Vid både Havskatten och Säteritaket beskriver personalgrupperna att det är tillåtet att dricka alkohol i lägenheterna. Däremot bistår de inte med inköp av alkohol och de ger heller inte stöd till personen om den är påverkad. Vid Långskeppet och Hammarby sjöstad beskriver personalgrupperna att det tidigare funnits en regel om att ingen alkohol får drickas i lägenheterna. Den regeln har ändrats till att vara mer tillåtande mot en mindre konsumtion samtidigt som personalen uppger att de hellre skulle se ett förbud mot alkohol. Granskningen visar att det vid Långskeppet dokumenterats att personalen sett en person med vad som uppfattats vara inköpt alkohol. Det överensstämmer inte med att dokumentation inom socialtjänstens verksamheter ska vara väsentlig, tillräcklig och korrekt.

Granskningen visar att det är skillnad mellan de granskade verksamheterna och huruvida de hanterar personernas pengar. Långskeppet, Säteritaket och Havskatten hanterar några av personernas pengar och på Havskatten delas även cigaretter ut dagligen till en person. Vid Hammarby sjöstad hanteras inte pengar för någon av personerna. Oavsett om personalen hanterar kontanter eller betalkort är det viktigt att det sker utifrån den enskildes möjligheter att träna och öka sin självständighet. Det kan kopplas samman med planering för ett mer självständigt boende i framtiden.

Granskningen visar att verksamheternas uppfattning och erfarenheter av samverkan med sjukvården varierar. Personalen beskriver att de har många kontakter med olika vårdgivare och att det fungerar olika väl. Tre av fyra granskade verksamheter anser att det skulle gynna personerna på stödboende med ett mer samlat hälso- och sjukvårdsansvar. Granskningen visar att det förekommer att kontakter tas med sjukvården även när det inte står helt klart att den enskilde godkände det. Säteritakets personal tar ibland kontakt med sjukvården utifrån den enskildes bästa. Den enskilde måste vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas.

## **Trygghet och säkerhet**

I majoriteten av de granskade ärendena finns löpande journalföring i form av daganteckningar. Kvaliteten på daganteckningarna varierar och det förekommer ärenden där anteckningarna är få och kortfattade under det senaste året. Där så är fallet är det svårt att följa ärendet och insatsens utförande. Vid Hammarby sjöstad är daganteckningarna genomgående välskrivna och det går att följa hur stödet ges och utförs.

Det finns aktuella genomförandeplaner i nära samtliga granskade ärenden. Dock överensstämmer endast sex av genomförandeplanerna med beställningen. Den vanligaste ändringen är att aktiviteter och delmål som biståndsbedömaren skrivit i beställningen ändrats och bytts ut. I fem ärenden är beställningen från biståndsbedömaren tunn och utan specificerade aktiviteter och delmål. I några av dessa har utförarens skapat en genomförandeplan som är välskriven och specificerad avseende vilka aktiviteter som ska göras och hur. Granskningen har inte visat att det dokumenterats i daganteckningar om dialog förts med biståndsbedömaren kring beställningens innehåll. Det är att rekommendera att biståndsbedömaren kontaktas om beställningen inte omfattar de aktiviteter som den enskilde behöver stöd med. Majoriteten av genomförandeplanerna vid Långskeppet följer beställningarna vilket visar att de följer stadens anvisningar. Det är ett utvecklingsområde att upprätta genomförandeplaner utifrån stadens anvisningar och som överensstämmer med beställningens aktiviteter och delmål.

Diskrepansen mellan beställningar och genomförandeplaner visar att samarbetet mellan beställare och utförare behöver bli bättre. Säteritaket har arbetat tillsammans med den egna beställaren för att

nå en samsyn kring innehållet i beställningarna vilket är positivt. Samarbete med den egna beställaren räcker en bit på vägen och torde kunna användas även i samarbetet med beställare från andra stadsdelsförvaltningar.

Uppföljning av insatsen tillsammans med biståndsbedömare finns dokumenterad i knappt två tredjedelar av de granskade ärendena. Hammarby sjöstad har dokumenterat uppföljning i samtliga ärenden. Dokumentation av uppföljning av det egna arbets sättet och valda metoder saknas genomgående och är ett utvecklingsområde inom samtliga granskade verksamheter.

Stödboende är en mellanboendeform där kvarboendepincipen ska tillämpas så länge behovet av stöd kan tillgodoses i boendeformen. Det är viktigt att det finns en dokumenterad planering för varje person. I Hammarby sjöstad finns en planering för annat boende i hälften av de granskade ärendena. Även då det inte är aktuellt med flytt till annan boendeform är det av vikt att den enskilde känner till planeringen. Då kan onödigt stress och oro hos den enskilde minskas inför uppföljning när beslut går ut.

Granskningen bekräftar att målgruppen som bor i stödboende varierar stort både gällande spridning i ålder och i stödbehov. Personalgrupperna har lyft utmaningen i att både arbeta mot ökad självständighet för personer där planeringen är ett framtida eget boende och att arbeta med äldre personer med stora omvårdnadsbehov. Förmedling av lediga lägenheter vid stödboende sker endast utifrån kötid. Det sker ingen matchning av personer utifrån stödbehov, ålder eller kön.

Tillgången till personal varierar och vid Havskatten, Säteritaket samt Långskeppet finns personal tillgänglig veckans alla dagar. Tillgången till personal gör att stöd ges utanför kontorstid för de personer som har behov av det och önskar det. Då Säteritakets och Långskeppets personal även bemannar bostad med särskild service innebär det personaltillgång dygnet runt för de som bor i stödboendet. Vid Hammarby sjöstads stödboende ges stöd under kontorstid måndag till fredag vilket är lägre bemanning än vad som anges i stadens uppdragsbeskrivning för insatsen.

Kompletterande hemtjänstinsatser ges till personer vid samtliga granskade stödboenden utom Långskeppet. För en person som blir äldre och har ett ökat hjälpbehov är det viktigt att nya uppgifter tillförs utredningen. En sammanvägd bedömning behöver göras kring om insatsen stödboende tillgodoser det behov av stöd som

personen har eller om annan boendeform behöver övervägas. Det kan även diskuteras om det är lämpligt att en person som flyttar in på stödboende redan från början har ett behov av kompletterande hemtjänst. Däremot är det inte rimligt att en person som har ett behov av stöd på helger ska behöva ha hemtjänst då personal inte finns tillgänglig. Personer ska inte behöva ha hemtjänst för att kompensera uteblivet stöd som ska ingå i insatsen.

Granskningen har visat att det finns personer som tillhör personkrets enligt LSS bor på stödboende inom socialpsykiatri. Personalens kompetens kring arbetssätt och bemötande av personer som har andra svårigheter än socialpsykiatriens målgrupp behöver säkerställas.

## **Helhetssyn och samordning**

Granskningen har visat flera goda exempel på samarbete med anhöriga och särskilt kan Havskatten och Hammarby sjöstad lyftas fram. På Havskatten berättar personalen för anhöriga hur mycket kontakten betyder för den enskilde och hur personalen märker skillnad på den enskildes mående. Hammarby sjöstad har information om anhörigstöd i boendets broschyr. Det är viktigt att betona att skriftlig rutin för samarbete med anhöriga samt rutin för att uppmärksamma anhörigas behov av stöd för egen del ska finnas i alla verksamheter.

Få personer i granskningen deltar i biståndsbedömd sysselsättning eller besöker öppen träfflokal. Av dokumentationen vid både Säteritaket och Havskatten framgår att personalen informerat om Alfors verksamhet. Att motivera och ge stöd till personer att delta i sysselsättning är extra viktigt när det finns en planering för ett mer självständigt boende. Ett anpassat stöd för att närma sig arbetsmarknaden är nödvändigt för målgruppen och för personer som kan delta i arbetslivet innebär det ofta en förbättrad ekonomisk situation.

Hälsoprojektet vid Södermalms stadsdelsförvaltning är ett gott exempel på ett aktivt arbete för att bidra till god hälsa inom socialpsykiatriens målgrupp. Det hälsofrämjande arbetet ligger i linje med delmålen i Agenda 2030.

## **Tillgänglighet**

Under granskningen har det framkommit att det förekommer att personer tackar nej till lägenhet vid Hammarby sjöstads stödboende på grund av för hög hyra. Det förekommer även att personer som bor i stödboendet önskar byta boende på grund av hög



hyreskostnad. För målgruppen som många gånger har låg inkomst är det problematiskt att hyresnivåerna utestänger personer från att tacka ja till erbjuden bostad. Lägenheter i stödboende inom socialpsykiatri omfattas inte av kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning (KBF).

Tillgången till wi-fi varierar mellan de granskade stödboendena. I gemensamhetsutrymmen finns möjlighet att koppla upp sig mot nätverk men i lägenheterna varierar tillgången. Tillgång till nätverksuppkoppling i den egna lägenheten för att kunna betala räkningar och i övrigt delta i samhällslivet får anses tillhöra en grundläggande standard. När det saknas påverkar det möjligheten för den enskilde att leva ett självständigt liv. Tillgången till gemensamhetsutrymmen varierar mellan de granskade stödboendena. Lägenheterna i Säteritaket ligger tio minuters promenad från gemensamhetslokalen som delas med bostad med särskild service.

Intresset för gemensamma aktiviteter varierar vid de granskade verksamheterna. För personer som har kontakt med anhöriga och nätverk samt har aktiviteter på fritid torde gemensamma fikastunder vara av mindre intresse. För personer som är ensamma och mer isolerade kan det vara en höjdpunkt på veckan att träffas gemensamt och prata. Det finns en inneboende svårighet i att erbjuda gemensamma aktiviteter för personer som inte alltid har något mer gemensamt med varandra än att de bor på samma stödboende. Oavsett är det ett viktigt arbete för personalen att fånga upp enskildas önskemål och hur de vill ha det på sitt boende.

Boendemöten finns vid Säteritaket och Havskatten och ska startas igång vid Långskeppet men har vid Hammarby sjöstad ersatts med gemensamt fika på fredagar utifrån önskemål från de enskilda. Vid Havskatten är boendemötena välbesökta och många förslag och idéer förs fram. Ett förslag var att köpa in det pingisbord som finns i ett av gemensamhetsutrymmena. Hammarby sjöstad har ansökt och beviljats fondmedel för gemensamma aktiviteter.

### **Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet**

Extern handledning finns i tre av fyra granskade verksamheter. Det finns många vinster med extern handledning gällande utveckling och samsyn kring metoder och arbetssätt. Personal har i granskningen fört fram att extern handledning är ett forum där frågor som inte har plats i de dagliga överlämningsmötena kan tas upp. Det innebär en möjlighet att få andra ögon på frågor som upplevs som svåra i personalgruppen.

För att kunna följa Socialstyrelsens föreskrifter om dokumentation i socialtjänsten behöver tillgången till datorer för personalen säkerställas. Tillgången till dator påverkar hur och när dokumentation i individärendena kan göras. Varje verksamhet behöver se över att tillgång till dator motsvarar personalens behov. Även möjlighet att vara tillgänglig på mail för samarbeten och externa kontakter samt omvärldsbevakning kring utbildningar och annat aktuellt inom verksamhetsområdet påverkas av tillgången till dator.

Varje nämnd ansvarar för att följa upp de egna verksamheterna. I ansvaret ingår uppföljning gentemot uppdragsbeskrivning för insatsen. Granskningen visar att verksamhetsuppföljningar inte alltid görs. Verksamhetsuppföljning gjordes senast för Säteritaket under 2016 då verksamheten drevs i privat regi. Någon verksamhetsuppföljning har inte gjorts sedan verksamheten övergick i kommunal regi. Södermalms stadsdelsförvaltning har inte gjort verksamhetsuppföljning vid Hammarby sjöstads stödboende. Flera kontakter har tagits med registrator vid Bromma stadsdelsförvaltning för att ta del av eventuell verksamhetsuppföljning av Långskeppet men mailförfrågningarna har inte besvarats. Älvsjö stadsdelsförvaltning har genomfört regelbundna verksamhetsuppföljningar av Havskatten.

Uppdragsbeskrivningen för stödboende har syftat till att säkerställa en likvärdighet i stöd och innehåll i insatsen. Granskningen visar att följsamheten gentemot uppdragsbeskrivningen varierar. Det måste vara en enhetlighet i vad insatsen stödboende innehåller. Det ska inte förekomma stora skillnader i när och hur mycket stöd som ges. Enskilda och deras företrädare såväl som biståndsbedömare ska kunna vara trygga i vetskapen om vad insatsen innehåller.

Det finns personer inom socialpsykiatrins målgrupp som är eller riskerar att bli marginaliserade. För att nationella mål om full delaktighet i samhället och jämlikhet i levnadsvillkor ska kunna nås krävs kvalificerade insatser. Stöd i hemmet med fokus på färdighetsträning, återhämtning och delaktighet är nödvändigt att tillgodose för de personer som är i behov av det.

## Tabellbilaga

**Tabell 1:** Antal personer boende på stödboende redovisat per verksamhet, kön och totalt.

Verksamhet	Kvinnor	Män	Totalt
Långskeppet	1	5	6
Säteritaket	3	5	8
Havskatten	3	4	7
Hammarby sjöstad	4	6	10
<b>Totalt</b>	<b>11</b>	<b>20</b>	<b>31</b>

**Tabell 2:** Antal personer boende på stödboende redovisat per verksamhet, åldersgrupp och totalt.

Verksamhet	20-30 år	31-40 år	41-50 år	51-60 år	> 60 år	Totalt
Långskeppet	0	0	1	2	3	6
Säteritaket	2	0	1	1	4	8
Havskatten	1	2	0	1	3	7
Hammarby sjöstad	1	2	4	2	1	10
<b>Totalt</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>11</b>	<b>31</b>

**Tabell 3:** Boendetider på stödboende redovisat per verksamhet och totalt.

Verksamhet	< 1 år	1-2 år	3-5 år	> 5 år	Totalt
Långskeppet	3	0	0	3	6
Säteritaket	0	1	2	5	8
Havskatten	0	3	0	4	7
Hammarby sjöstad	3	3	0	4	10
<b>Totalt</b>	<b>6</b>	<b>7</b>	<b>2</b>	<b>16</b>	<b>31</b>

**Tabell 4:** Stödnivåer på stödboende redovisat per verksamhet, kön och totalt.

Verksamhet	Nivå 1		Nivå 2		Nivå 3		Totalt
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Långskeppet	0	3	0	1	1	1	6
Säteritaket	0	1	2	1	1	3	8
Havskatten	0	1	2	2	1	1	7
Hammarby sjöstad	1	1	3	4	0	1	10
<b>Totalt</b>	<b>1</b>	<b>6</b>	<b>7</b>	<b>8</b>	<b>3</b>	<b>6</b>	<b>31</b>

**Tabell 5:** Genomförandeplaner och överensstämmelse med beställning redovisat per verksamhet och totalt.

Verksamhet	Överensstämmer	Överensstämmer inte	Saknas	Totalt
Långskeppet	4	1	1	6
Säteritaket	0	8	0	8
Havskatten	2	4	1	7
Hammarby sjöstad	0	9	1	10
<b>Totalt</b>	<b>6</b>	<b>22</b>	<b>3</b>	<b>31</b>

**Tabell 6:** Dokumenterad uppföljning redovisat per verksamhet och totalt.

Verksamhet	Finns	Saknas	Totalt
Långskeppet	3	3	6
Säteritaket	4	4	8
Havskatten	2	5	7
Hammarby sjöstad	10	0	10
<b>Totalt</b>	<b>19</b>	<b>12</b>	<b>31</b>

**Tabell 7:** Dokumenterad planering för annat boende redovisat per verksamhet och totalt.

Verksamhet	Finns	Saknas	Totalt
Långskeppet	0	6	6
Säteritaket	0	8	8
Havskatten	1	6	7
Hammarby sjöstad	5	5	10
<b>Totalt</b>	<b>6</b>	<b>25</b>	<b>31</b>